

VERSLAG

OVER HET

bestuur en den toestand der zaken

VAN DE

STAD TURNHOUT,

door het kollegie van Burgemeester en Schepenen
aan den Gemeente-Raad,

IN ZYNE OPENBARE ZITTING VAN DEN 3° OCTOBER 1833
VOORGEDRAGEN.

BREPOLS EN DIERCKX ZON.

Byne Gezeu,

Alle jaren, voor dat Gy U met de begrooting bezig houdt, is ons kollegie verplicht UEd. een verslag over het bestuer en den toestand der zaken van de stad te doen. Wy voldoen volgaerne aen deze verplichting, en hebben de eer UEd. het volgende verslag voor te dragen. Wy hebben hetzelve zoo beknopt mogelyk, doch volgens den verlangden vorm, opgesteld.

TITEL I.

Staat der bevolking.

De bevolking van onze stad en derzelve geluchten bestond op 31 dec. 1851, uit 14,398 zielen, te weten:

			7,084	7,514
Hierby te voegen :				
1° Het getal der geboorten gedurende het jaer 1852		244	222	
2° Id. der personen die zich gedurende dat tydstop alhier zyn komen vestigen		270	536	
		7,598	7,872	
Hiervan af te trekken :				
1° Het getal der overledenen	198	202		
2° Id. der personen welke de stad hebben verlaten	296	252		
	494	454	494	554
		7,104	7,418	
		Algemeen totaal	14,522	

wezenlyke bevolking op den 31^{en} december 1852.

Volgens authentieke stukken werd de bevolking onzer stad over eene eeuw maer begroot op 8451 zielen (*).

Beweging van den burgerlyken stand.

GEBOORTEN, STERFGEVALLEN, HUWELYKEN, ECHTSCHEIDINGEN,
ERKENDE EN GEWETTIGDE KINDEREN.

GEBOORTEN.

Van het mannelijk geslacht	244
» vrouwelyk	222
	<hr/>
Totaal	466
In 1851 beliep het getal der geboorten op	417

Vershil in meer 49

Onder de voormelde geboorten in 1852 zyn er twee tweelingen, waervan 2 jongens en 2 meisjes. En tusschen de 466 geboorten telt men 29 onwettige kinderen of 1 op 16.

DOODGEBOREN.

Der twee geslachten in 1852	24
» » 1851	18
	<hr/>
Vershil in meer	6

STERFGEVALLEN.

Van het mannelijk geslacht	198
» vrouwelyk »	202
	<hr/>
	400
In 1851	361

Vershil in meer 39

In dit getal zyn de doodgeboren niet begrepen. Gevolgelyk overtreffen de geboorten, de sterfgevallen met 66 personen.

(*) Zie het byvoegsel.

Van de sterfgevallen der twee geslachten in 1852 telt men er :

Van 1 maend en beneden	16
» 1 maend tot 2 maenden voltrokken	9
» 2 » 3 »	12
» 3 » 4 »	3
» 4 » 5 »	4
» 5 » 6 »	4
» 6 » 7 »	1
» 7 » 8 »	5
» 8 » 9 »	1
» 9 » 10 »	6
» 10 » 11 »	7
» 11 » 12 »	5
» 12 » 15 »	18
» 15 » 18 »	6
» 18 » 21 »	21
» 21 » tot 2 jaren voltrokken	6
» 2 jaren tot 3 »	26
» 3 » 4 »	15
» 4 » 5 »	10
» 5 » 6 »	6
» 6 » 7 »	6
» 7 » 8 »	7
» 8 » 9 »	2
» 9 » 10 »	2
» 10 » 15 »	8
» 15 » 20 »	15
» 20 » 25 »	16
» 25 » 30 »	10
» 30 » 35 »	6
» 35 » 40 »	15
» 40 » 45 »	18
» 45 » 50 »	11
» 50 » 55 »	20
» 55 » 60 »	11
» 60 » 65 »	15
» 65 » 70 »	16
» 70 » 75 »	19

Mede te dragen. 372

	Mede gedragen.	572
Van 75 jaren tot 80 jaren	voltrokken	40
» 80 » 85	»	43
» 85 » 90	»	4
» 90 » 95	»	4

Totael. 400

Volgens opgaaf zyn er gestorven, ten gevolge van :		
Bloedspuwing		1
Borstwater		48
Croupe		15
Geraektheid (apoplexie)		5
Kinderbed		1
Mazelen en kinkhoest		87
Steekziekte		6
Stuipziekte		79
Tering		94
Typhus of rotte koorts		4
Verongelukking		4
Verzwakking		60

Overeenkomend totael. 400

En in dit getal telt men :		
Kinderen en ongeschuwden		286
Gehuwden		78
Weduwenaren en weduwen		56

HUWELYKEN.

Tusschen jongens en meisjes		82
» jongens en weduwen.		5
» weduwenaren en meisjes		15
» weduwenaren en weduwen		4

106

In 1851		120
-------------------	--	-----

Vershil in min 14

ECHTSCHIEDINGEN.

Geene.

ERKENDE KINDEREN.

In 1852		1
In 1851		6

Vershil in min. 5

GEWETTIGDE KINDEREN.

In 1852 zyn er 7 kinderen, 2 jongens en 5 meisjes, door het huwelyk gewettigd, te weten : een jongen en een meisje van 0 tot 3 maanden, een jongen en een meisje van 3 maanden tot 1 jaer, een meisje van 1 tot 2 jaer, een dito van 2 tot 5 jaer, en een id. van 5 tot 10 jaer.

VERANDERINGEN VAN WOONPLAETS.

Sedert den 1° januari tot en met den 31° december 1852 zyn er in onze stad komen woonen :

Van de gemeenten uit deze provincie	205	mann.	216	vr.
Uit andere gemeenten des ryks	40	»	35	»
En uit andere koningryken en landen :				
Uit Frankryk	3	»	»	»
» Holland	20	»	55	»
» Noorwegen	1	»	1	»
En uit Brazilië	1	»	1	»
	270	»	336	»

Er zyn tusschen gemeld tydstip van hier vertrokken :

Naer gemeenten in deze provincie	227	»	199	»
» andere gemeenten in het ryk	48	»	58	»
» andere koningryken en landen	21	»	15	»
	296	»	252	»

Hier uit blykt, dat er uit onze stad 26 mannen meerder zyn vertrokken dan komen woonen, terwyl er 84 vrouwen meerder alhier zich zyn komen vestigen.

AENMERKINGEN ONTRENT HET HOUDEN DER REGISTERS VAN DEN
BURGERLYKEN STAND.

De registers van den burgerlyken stand worden by volharding met al de zorgen en nauwkeurigheid, die hunne belangrykheid vordert, gehouden, en de bestaende wetsbepalingen op dit stuk worden stiptelyk nagegaen.

VERIFICATIE DER REGISTERS VAN DEN BURGERLYKEN STAND.

De nedergelegde registers over 1852 hebben aen den procureur des konings geene aenleiding tot aanmerking gegeven.

TITEL II.

GEMEENTE-BESTUER.

Gemeente-raed.

In onzen gemeente-raed is geene enkele vacatuur.

De raed heeft in 1852, 29 zittingen gehouden en over 126 verschillende zaken eene beslissing genomen.

Kollegie van burgemeester en schepenen.

Zonder verandering.

Het getal der zittingen van het kollegie, waarvan proces-verbael is opgemaakt, beloopt tot 74.

Personeel en inrigting der bureelen.

Sedert ons laetste verslag is hierin geene verandering geschied. En, ofschoon de werkzaamheden altoos blyven aangroeijen, worden al de zaken volgens hunne belangrykheid onderzocht en met alle nauwkeurigheid, zoo spoedig mogelyk, afgewerkt. Echter is het onmogelyk dat men door het klein personeel de stads-archiven, die onder vele punten waerde hebben, kan in orde brengen.

Kieslysten.

De kieslysten over de jaren 1853 en 1852 geven by vergelyking den volgende uitslag.

Jaer.	KIEZING VOOR DE VORMING		
	der wetge- vende kamers.	van den pro- vincialen raed.	van den ge- meente-raed.
1853	266	276	310
1852	258	268	309
Verschil	in meer	8	1
	in min	»	»

De herziening van deze lysten hebben andermael geene aenleiding tot reklamen gegeven.

Wy laten hierna volgen de herhalende tabel der verschillende staten en heroepen, waertoe de personen, op de kieslysten voor de wetgevende kamers gebracht, behooren.

Zaekwaernemers.	2
Bouwmeesters	1
Ambachtsmannen	23
Herbergiers	5
Advokaten	2
Procureurs of avoués	2
Slagters	4
Brouwers	6
Tappers	8
Landbouwers	62
Aennemers	5
Gepensionneerde ambtenaers	2
Ambtenaers of beambten in werkelyken dienst	10
Nyverheids-ocfenaers	28
Regters of raedshceeren	4
Officiers van het openbaer ministerie	2
Griffiers	2
Kooplieden en slyters	22
Genees- en heelmeesters	5
Molenaers	6

	Mede gedragen.	205
Ministers der erediensten		6
Handelaers		25
Getitelerde en ongetitelerde edellieden		1
Notarissen		4
Zilvermeders		4
Banketbakkers		1
Artsenbereiders.		2
Leeraers		3
Eigenaers		5
Renteniers		14
	Totaal.	266

Lyst der jury.

De laetste opgemaekte lyst der personen, in onze stad woonachtig, en bekwaem om juré te zyn, beyat 57 namen, en is gevolgelyk by vergelyking, met dien voor 1852, met 6 vermeerderd.

Kiezingen.

Zoo als wy hiervoren onder den titel Gemeente-Bestuer hebben gezegd, is onze gemeente-raed voltallig, en by gevolg heeft er geene kiezing voor denzelven moeten plaets hebben.

Er zyn alhier ook geene kiezingen voor de wetgevende kamers, noch voor den provincialen raed geschied.

Bewegingen der zaken van het bestuer.

Ofschoon de werkzaembeden van het bestuer by aenhoudendheid grooter en grooter worden, kunnen wy echter zeggen dat ze alle geregeld worden afgedaen, en dat de briefwisselingen by tyds en met orde geschieden.

Stads-schriften.

Zie ons verslag over 1850-1851.

Gemeente-goederen.

ROERENDE EN ONROERENDE GOEDEREN.

Zonder verandering:

Aenkooping, verkooping en mangelingen.

Sedert ons laetste verslag zyn er geene aenkooping van belang, verkooping of mangelingen geschied. De stad heeft slechts eenige aren grond, voor het maken van den steenweg op Arendonck, moeten aenkoopen.

Betwistbare zaken.

Over de zaak tegen den heer Van Put, welke de stad gemagtigd is voor de regtbank te brengen, zal het collegie van burgemeester en schepenen, volgens de beslissing van den raed, handelen.

Gemeente-reglementen.

Behalve de aengenomen wyzigingen wegens de heffing van het markt-, straet- en meetgeld, en de octrooi-regten op den genever, door de bevoegde overheid goedgekeurd, zyn er sedert ons laetste verslag geene nieuwe stads-reglementen in zwang gesteld.

TITEL III.

GEMEENTE-INKOMSTEN.

Ontleding van de gemeente-rekening van 1852 en waerdeering der begrooting voor 1854.

GEWOONE EN BUITENGEWOONE ONTVANGSTEN.

A. GEWOONE.

Erfelyke inkomsten.

	Rekening.	Begrooting
Verhuring van huizen en andere opbrengende eigendommen . fr.	1000- »	1000- »
Verkoop van turf, schadden, hout en strooisel	1285-50	1500- »

Gemagtigde heffingen, schattingen en belastingen.

Voor het onderhoud en verbeteren der buertwegen	6621-26	4500- »
Opbrengst van het staengeld op de straten en markten	1665-40	1700- »
Gewoone additionele centimen op de belastingen	3521-89	3500- »
1/3 der belasting op de honden	» »	300- »
Stads-octrooi	64656 86	65000- »
Belasting op de boter, wegens de vermoedelyke slyting door degenen die koeijen houden	1750-55	1000 »
Id. op haver, hooi, strooi en voor-gevels der huizen	15200- »	12600- »
Id. op de rytuigen op veren of riemen	580- »	570- »
Id. ingevolge het art. 75 der wet over de burgerwacht	571-85	»- »
Opbrengst der boeten	445-85	1000- »

Andere ontvangsten.

Opbrengst der akten van den burgerlyken stand	81-56	70- »
---	-------	-------

B. BUITENGEWOONE.

Goed slot der vorige rekeningen	28506-71	7901-26
Id. van de begrooting van 1855	»- »	985-55
Toelage van de provincie voor de stads-teekenschool	500- »	300- »
Id. voor het lager onderwijs	1457-18	1550- »
Id. voor het bouwen van eene school	»- »	2250- »
Id. voor den steenweg op Arendonck	»- »	1566-67
Id. van het gouvernement voor id.	»- »	1566-67
Id. voor het bouwen van eene school	»- »	2250- »
Id. voor de stom-doove kinderen Verheyen en Strybos	300- »	400- »
Id. voor de water-afleiding van de vaert naer het kasteel	»- »	700- »
Vershillende ontvangsten	2515-42	5100- »

Verkoop van gemeente goederen, heide-gronden en jongen mast	»- »	1600- »
Som uit de gelden voor het onderhoud en verbeteren der buertwegen bestemd, in de gemeente kas te storten voor den steenweg op Arendonck	9541-47	1566-66
Wedergeaef van verschoten gelden aen de weezenhuizen	50- »	50- »
Buitengewoone opcentimen	4122-16	4181-97
Persoonelen omslag voor de nachtwakers	1210-75	1200- »
Totaal fr. 155418-48 122550-56		

GEWOONE EN BUITENGEWOONE UITGAVEN.

1 ^e Kapittel. Huishoudelyk plaetselyk bestuer	fr. 15815-84	16742-24
2 ^e » Publicke veiligheid en gezondheids-gesteld.	11550-75	11955- »
3 ^e » Gemeente-werken.	10964-41	7100- »
4 ^e » Handel en scheepvaart	»- »	»- »
5 ^e » Casertering, logementen en milit. transp.	145-02	1000- »
6 ^e » Publicke weldadigh.	34521-19	37561-64
7 ^e » Eere-dienst	»- »	425- »
8 ^e » Openbaer onderwijs	7569-05	8500- »
9 ^e » Schoone kunsten	1504-49	1600- »
10 ^e » Gevestigde schuld	18462-55	7757-95
11 ^e » Regelingen	231-84	163-95
12 ^e » Herhalingen	5988-88	11879-05
15 ^e » Buitengew. uitgaven	828-50	2808-50
14 ^e » Verschill. uitgaven	1356-18	1686-66
15 ^e » Nieuwe werken en byzondere uitgaven (de steenweg op Arendonck, het bouwen van eene school voor het kosteloos onderwijs en de water-afleiding van de kom der vaert naer het kasteel)	»- »	15275- »
Totaal fr. 108514-46 122551-97		

Uitkomst van de begrooting voor 1854.

Ontvangsten	fr. 122350-56
Uitgaven	» 122354-97
Overschot fr.	15-59

Leeningen.

De credieten, in de begrooting voor het loopende jaer door UEd. toegestaan, voor de gedeeltelyke aflegging der leeningen, zyn op het laetst van het verledene jaer uitgegeven, ten einde een jaer interest te winnen. Het gezamenlyk bedrag der obligatiën, die nog niet zyn afgelegd, beloopt nog op fr. 63,500.

Schulden.

Blykens ons laetste verslag beliep de gevestigde schuld nog fr. 50,005-55

Sedert is er nog afgelegd een kapitaal van » 10,195-01

Dus blyft er nog van deze schuld bestaen fr. 39,810-54

Van de eischbare schuld zyn al de aengebodene obligatiën gerembourseerd geworden, dusdanig dat deze schuld, die op 6 december 1825 tot fr. 107,709-89 beliep, moet beschouwd worden als niet meer te bestaen. Er zyn echter nog 20 obligatiën van ned. f 50-» waarvan het kapitaal niet is wedergegeven en waarvan de eigenaren zelfs ook onbekend zyn.

Financiële gesteltenis.

De verbetering van onzen financiëlen toestand, blyft nog steeds aen onze verwachting voldoen, ofschoon wy sedert eenige jaren vele verbeteringen aen de stadsgebouwen hebben doen uitvoeren, en voor het verkrygen van steenwegen en andere nuttige inrigtingen gene opofferingen hebben gespaerd. Ja het is ons aengenaem UEd. te kunnen berigten, dat wy eerstdags aen uwe goedkeuring zullen onderwerpen, eene merkelyke vermindering op de octrooi-regten voor de boter. Deze vermindering, die wy het meest in het belang van den

gemeenen burger vermeenen te moeten voordragen, zal ongeveer tot eene som van 4000 franken belooopen.

Comptabiliteit.

BEGROOTING VAN 1853.

De stedelyke begrooting voor het loopende dienstjaer 1853, is door de bestendige deputatie van den provincialen raed, in zyne zitting van 31 december jl., vastgesteld, te weten :

De ontvangsten op	fr. 166,485-55
De uitgaven op	» 165,501-80
En het overschot op	fr. 985-50

De gemeente comptabiliteit wordt by volharding op eene klare en regelmatige wyze gehouden.

Rekening.

De rekening van den gemeente-ontvanger over het dienstjaer 1852, voorloopig vastgesteld, toont aen :

Dat de ontvangsten van allerlei aerd bedragen fr. 155,418-48

Dat de gewoone en buitengewoone uitgaven belooopen » 108,514-46

En het goedslot fr. 24,904-02

Pensioenkas.

Over het ingerigt pensioenfonds voor de toegevoegden aen den commissaris van policie, zullen wy, overeenkomstig het art. 3 van het reglement dd. 2 april 1852, in de maend january aenstaende rekening doen.

In eene volgende zitting zullen wy, om aen de belofte in ons vorig verslag gedaen te voldoen, ter uwer goedkeuring voordragen een ontwerp van reglement bekkelyk de inrigting van een pensioenfonds voor de overige bedienaers van stads-ambten, ten einde deze op denzelfden voet te kunnen behandelen.

TITEL IV.

LIEFDADIGE GESTICHTEN.

Bureel van Weldadigheid.

In het bestuer van het bureel van weldadigheid is geene verandering geschied. By voortdoring moeten wy onze erkenenis over de welwillendheid en belanglooze diensten herhalen van een bestuer dat met zoo veel regt de achting van al onze goede inwooners waardig is en verdient.

Roerende en onroerende goederen.

Behalve den verkoop van eenige aren grond aen den genaemden Cornelius Ceusters te Oud-Turnhout, en waervan wy in ons vorig verslag hebben gesproken, hebben dezelve geene verandering ondergaen.

Giften en legaten.

Sedert ons laetste verslag is het bureel verrykt, zonder eenigen last, van wege :

1° Wylen Corn. Tielemans, met een legaet van fr. 50-»

2° Wylen Ger. Meeuws, met een dito van fr. 250-»

Deze twee legaten zullen maer na de dood der tochtenaren worden betaeld.

En 3° den heer Ignatius Van Lissum, rentheffer alhier, met eene milde gift die alle dankbaerheid verdient, en bestaende uit twee belgische obligatiën, ieder van 1000 franken, gevende eenen interest van 4 1/2 %.

Aenkoopingen, verkooping en mangelingen.

Zie hiervoren, onder de titel : *Roerende en onroerende goederen.*

Afleggingen en aenleggingen van kapitalen.

Sedert ons laetste verslag zyn er aen het bureel afgelegd geworden :

1° Door de stad twee obligatiën van fr. 1000-» en vyf obligatiën van fr. 500-», of	fr. 4,500- »
2° Idem eene rente erkend op naem van E. De Visser, groot	» 533-47
3° Door Cornelius Mertens, te Rysbergen (Holland), zes korenrenten, met	» 994-71
4° Door de erven J. F. Dionys, alhier, eene obligatie van	» 1,269-84
5° Door de weduwe Nys, een cyns van fr. 2-72 aen den penning 20, met	» 54-40
En 6° door den eerw. heer Mertens, een cyns, met	» 40- »

Totaal fr. 7,392-42

Integendeel heeft men met deze en andere beschikbare sommen van kapitalen, aengekocht : 1° Belgische obligatiën van de leening van 1848 voor

fr. 1,052-40

2° Vier obligatiën van fr. 2000-» ieder (*certificats Belges*) 2 1/2 % à 57 1/8 %, met

» 4,570- »

3° Eene dito van fr. 2000-» 2 1/2 % à

55 3/4 % met

» 1,115- »

En 4° in de spaerkas gestort

» 1,142-15

Totaal fr. 7,879-53

Comptabiliteit.

De comptabiliteit van het bestuer wordt voortdurend op eenen regelmatigigen voet gehouden.

De nog niet vastgestelde rekening van den ontvanger over het dienstjaer 1852, geeft op :

Dat de ontvangsten van allen aerd bedragen

fr. 59,751-92

Dat de gewoone en buitengewoone uitgaven beloopt tot

» 58,092-51

En dat het goedslot bedraegt

fr. 1,659-41

De vastgestelde begrooting voor het loopende dienstjaer 1853, hierin begrepen de onderstand van fr. 28,000 dien de stad bybrengt, bedraegt in :

Ontvangsten

fr. 49,222-77

Uitgaven

» 42,048-50

Overschot

fr. 174-27

Statistische opgave van de behoeftigheid.

Zonder de duerte der levensmiddelen, zouden wy eene nog al merkelyke verbetering deswege hebben kunnen bekend maken, doordien dat de yverige werkmán altoos werk heeft gehad, en dat de loffelyke instelling van een hulpfonds in de fabrieken van de heeren Glénisson en Van Genechten, en Brepols en Dierckx zoon, waermiede de werklieden dier fabrieken, in geval van ziekte, zich wederkeerig ondersteunen, voordeelig doet gevoelen: Het ware te wenschen dat de voormelde inrigting door onze andere fabrickanten werde nagevolgd.

Volgens de aen ons gegeven inlichtingen heeft men sedert october 1852, moeten ondersteunen :

Onophoudelyk	1,050	personen.
Meer dan 6 maanden	662	„
Meer dan 3 maanden	323	„
Toevalliglyk	806	„

Totaal 2,841 „

En behalve dit getal nog moeten uitbesteden, verlaten kinderen en weezen, gebrekkelyke personen, oude mannen en vrouwen, te zamen 265 personen.

De verplegings-kosten van onze behoeftigen in vreemde hospitalen enz., die in de rekening van 1852 zyn aangeduid, beloopt tot fr. 5,078-67. Dus fr. 688-16 minder dan in 1851.

Onderstands-uitdeelingen.

De uitdeelingen, door ons armbestuer zelfs, tot onderstand gedaen, beloopt volgens de rekening van 1852, te weten :

In geld en voor huishuer	fr. 6,000- »
In brood	„ 5,999-04
In kleederen en lynwaed	„ 2,000- »
Voor geneesmiddelen	„ 1,880 89
Voor mondkosten der bestedelingen	„ 19,591-25
„ doorkisten en begrafenis-kosten	„ 562-45

Totaal fr. 55,655-61

Medegedragen . . . fr. 55,655-61

De stad heeft boven den geldelyken onderstand van fr. 25,700-» nog betaeld voor: verplegingskosten in vreemde hospitalen enz., jaerwedde der doctoren, heelmeeesters en vroedvrouwen, onderstand aen ons gasthuis en onderhouds-kosten van behoeftigen in het bedelaers-werkhuys

„ 8,474-45

Zamen fr. 44,108-06

Betwistbare zaken.

Zie ons vorig verslag.

„ Godshuizen.

BESTUER.

De bestiering van onze godshuizen is dezelfde gebleven, en blyft by volharding niet alleen onze erkentelyken dank, maer ook de achting van al onze ingezetenen verdienen.

Roerende en onroerende goederen.

Zonder verandering, behalve den voorwaardelyken verkoop van eenige aren hof, in de lange Beggynestraet alhier, aen de kinderen van den heer Aug. Nuyens.

Giften en legaten.

De godshuizen hebben sedert ons laetste verslag geene giften noch legaten ontvangen.

„ Aenkoopingen, verkooping en mangelingen.

De bestiering heeft geene aenkoopingen noch mangelingen gedaen. Wegens de verkooping, zie men hiervoren titel : *Roerende en onroerende goederen.*

Afleggingen en aenleggingen van kapitalen.

De volgende kapitalen zyn aen de godshuizen sedert ons laetste verslag afgelegd geworden, te weten :

AEN HET BEGGYNHOF.

- 1° Vier obligatiën ten laste der Algemeene Maetschappij te Brussel, ieder van fr. 1000-», ci fr. 4,000- »
 2° Eene jaerlyksche cys van fr. 5-08, door Crols, te Schoonbroeck, aen den penning 25, met » 126-08
 3° Door Smits, te Arendonck, eene dito » 126-08
 dito, met » 126-08

Totael fr. 4,255-06

Met dezen alleg, andere beschikbare gelden en den zuiveren opbrengst van den hof hiervoren gemeld, heeft men voor fr. 5,500-» Belgische obligatiën, gevende 4 1/2 p. % interest, verkregen.

De stad heeft ook aen het jongens-weezenhuis een obligatie van fr. 500-» aen 5 % afgelegd, en met welk kapitaal eene belgische obligatie van fr. 500-» aen 4 1/2 % is aengekocht geworden.

Aen het gasthuis en aen het meisjes-weezenhuis zyn er geene kapitalen afgelegd.

Comptabiliteit.

De comptabiliteit wordt by voortdoring op eenen goeden voet gehouden.

De vastgestelde begrootingen voor het loopende dienstjaer 1855 bedragen, te weten :

	ONTVANGSTEN.	UITGAVEN.	OVERSCHOT.
Het gasthuis . . .	fr. 10,555-55	fr. 10,350-09	fr. 3-44
De infirmary van 't Begghnhof . . .	» 9,057-56	» 8,975-17	» 62-39
Het jongens-weezenhuis . . .	» 5,020-57	» 5,115-74	» 501-65
Het meisjes-weezenhuis . . .	» 4,295-18	» 4,277- »	» 18-18
Algemeen totaal	fr. 27,506-64	fr. 26,018-00	fr. 588-64
Die voor 1852 bedroegen . . .	» 51,881-97	» 51,044-04	» 840-93
Vershil in min	fr. 4,578-53	fr. 4,126-04	fr. 252-20

De redenen van dit verschil, hebben wy in ons vorig verslag opgegeven.

De rekeningen voor het dienstjaer 1852, die nog niet zyn vastgesteld, belopen, te weten :

Het gasthuis . . .	fr. 10,319-66	fr. 9,050-61	fr. 380-05
De infirmary van 't Begghnhof . . .	» 8,595-87	» 8,500-09	» 55-18
Het jongens weezenhuis . . .	» 3,753-57	» 2,951-05	» 821-94
Het meisjes weezenhuis . . .	» 5,690-21	fr. 4,172-80	fr. 1,525-40
Algemeen totaal . . .	fr. 28,163-51	fr. 25,595-75	fr. 2,769-58

Betwistbare zaken.

Die zyn er by de godshuizen niet.

Opgaf der weezen, enz.

Het getal kinderen, in het jongens weezenhuis onderhouden, is nu sedert vier jaren hetzelfde gebleven, en beloopt tot 12. In het meisjes weezenhuis is het getal met 7 vermeerderd. Er zyn er thans 55.

De fondatie en de infirmary op het begghnhof onderhouden 17 begghnen.

In de huishoudelyke bestiering van de voormelde gestichten is, sedert ons laetste verslag, geene verandering geschied.

Het is ons overigens aengenaem van te kunnen aenhalen, dat de wyzigingen die de religieuzen van het orde van den H. Franciscus en Elisabeth in het bestier van het meisjes weezenhuis hebben gebragt, allen lof verdiend. Deze religieuzen, wy twyflen er niet aen, zullen niet alleen het gesticht doen bloeijen, goede, bekwame en zedige dienstboden en huishoudsters voortbrengen, maer ook tot de verbetering van de nyverheid der kanten, met er tyd, goede meesteressen opkweken. De financiële gesteltenis onzer godshuizen is voldoende.

Opgaaf der verzorgde zieken in het gasthuis.

Men heeft in ons gasthuis verzorgd, te weten :

	ZIEKEN				Totaal.
	ten laste onzer stad behoorende	voor rekening van andere gemeenten.	voor rekening van den staet	voor hunne penningen.	
Sedert 1 sept. 1852 tot 1 sept. 1853.	287	11	9	10	317
En op hetzelfde tydstip van 1851-1852.	287	14	7	8	316
Verschiil (in meer . . .)	»	»	2	2	1
(in min . . .)	»	3	»	»	»

By voortdoring kunnen wy gelukkiglyk herhalen, al wat wy in onze vorige verslagen hebben gezegd, over de diensten die de eerw. heer pastor Smolderen, en de eerbiedwaardige gasthuisnonnen, aen onzen behoeftigen evenmensch zoo gulhartig blyven bewyzen. Ja, wy zouden ondankbaer jegens hen zyn, indien wy geene erkentenis voor hunne diensten en zelfopoffering betoonden. Immers, ieder een, die de inkomsten van ons gasthuis kent, moet belyden dat het alleen aen de goede orde en zuinigheid der huishoudelyke bestiering is toe te schryven, dat men in de behoefte van het gesticht kan voorzien.

Oud mannen- en vrouwenhuis.

Het is UEd. bekend, dat de provinciale overheid, na verschillende poogingen te hebben gedaen, om deze lang gewenschte en onontbeerlyke inrigting in onze stad te bekomen, eindelijk de gestemde credieten in de stedelyke begrooting voor het loopende dienstjaar heeft toegestaan. Overigens strekt het ons tot genoegen van heden te kunnen zeggen, dat de genoemde overheid, uwe be-

ramingen en die van de godshuizen, betrekkelijk de bedoelde inrigting genomen, by het gouvernement heeft ondersteund, en wy hebben nu sedert eenigen tyd de voorwaerdelyke goedkeuring er van ontvangen.

Zinneloozen.

Het getal der zinneloozen, door ons armbestuer onderhouden, is met 5 verminderd, en beloopt thans tot 23; waervan er 24 te Brugge en 1 te Erps zyn geplaeist.

Blinden en stomdooven.

Zie ons vorig verslag.

Bedelaers-werkhuis.

Niettegenstaende dat wy alles inspannen wat mogelyk is, om de stad te ontlasten van den onderhoud van personen, die ofschoon in staet om door hunnen arbeid den kost te kunnen winnen, is het getal onzer bedelaers vermeerderd. Het is immers voor alle gementen te jammeren, dat men in plaats, dat de bedelaers-werkhuizen voor de luitjaerds een afschrik zouden moeten inboezemen, deze dagelyks die gestichten ziet opzoeken, om er een traeg leven te vieren, en er eene behandeling en voedsel te genieten, die den braven en yverigen werkman hün dikwyls met grond benydt.

Alhoewel er sedert ons laetste verslag alnog dry personen vrywillig naer de Vereenigde-Staten van Amerika zyn vertrokken, is het getal bedelaers, die de stad te Hoogstraten heeft moeten onderhouden, geweest :

Gedurende het 4 ^e kwartael 1852	8
1 ^e „ „ 1853	15
2 ^e „ „	17
3 ^e „ „	—

Totaal.

En op gemeld tydstip in 1851-1852 54

Verschiil in meer

TITEL V.

EEREDIENST.

Geestelykheid, kloosters, geestelyke corporatien, enz.

Behalve de vestiging van den eerw. heer De Gheest, alhier, en 't overlyden van dekanonikes (T. Van Bommel), hebben wy deswegens geene veranderingen bekend te maken.

Kerkfabrieken.

De benoemingen en de kiezingen voor de kerkfabrieken en de bureelen der kerkmeesters, geschieden jaerlyks in de maand april, overeenkomstig het dekreet van 30 december 1809.

De rekeningen over 1851, zyn ook, ingevolge voormeld dekreet, ter stads secretary gedeposeerd geworden.

TITEL VI.

OPENBAER ONDERWYS.

Over het onderwijs, dat in onze stad wordt gegeven, mogen wy met reden fier zyn. De kinderen en jongheden kunnen alhier, in alle vakken een grondig onderwijs verkrygen. Wel is waer, de stad spaert geene opofferingen om aen de kinderen van hare ingezetenen kennissen aen te leeren, welke zy in vroegere jaren niet beter in de groote steden, en dan nog met groote kosten, alleen in het bereik van de welhebbende burgerklas, konden bekomen. Maer mogen wy over die opofferingen onze tevredenheid niet betoonen? over onze onderwyzers en leeraren, in het algemeen niet roemen? Ja, wy kunnen zeggen, dat, ofschoon men hier en daer nog eenen war-geest vindt, die stads uitgaven steeds bedilt, onze goede burgers echter, alle jaren, de leering van heden met die van voordezen vergelyken; en dat er vele van hunne kinderen in latere dagen de vruchten van uzllen genieten.

Middelbare school.

In het besturend personeel van het bureel, is sedert ons laetste verslag geene verandering geschied.

Het onderwyzend personeel is ook hetzelfde gebleven, uitgenomen: 1° dat de heer Vanderstock voorloopig vervangt den heer Van Zeeland, die als 2° regent naer de stad Limburg is verplaeft, en 2° dat de heer G. Tyriard, als onderwyzer by de voorbereidende vlaemsche afdeeling, is aengesteld geworden.

Op 1 januarij l. onderwees men in de middelbareschool 153 leerlingen. Dit getal is sedert met 50 vermeerderd.

Er heeft dit jaer geen pryskamp tusschen de leerlingen der gouvernements middelbare scholen gehad.

Kollegie van middelbaer onderwijs.

Deze onwaerdeerbare inrigting voor onze stad, maect zich meer en meer, door het uitgebreid onderwijs, welke men er kan bekomen, befaemd. Het getal studenten vermeerdert ook jaerlyks, en de strenge tuchtorde, die er in en buiten het kollegie, onder de leerlingen heerscht, is niet alleen voorbeeldelyk, maer moet insgelyks aen iedereen die zyne kinderen alhier laet studeren, eene gerustheid inboezemen, welk ieder ouder steeds betracht maer niet altyd vindt.

Gemeente lagere scholen.

Zoo als wy hebben gezegd, zyn onze gemeenteschool-onderwyzers onzer achting waerdig, en blyven by voortdur-ning aen't doel, dat zy mochten betrachten, beantwoorden.

Op 31 december ll. onderwees men:

	Mits betaling.		Kosteloos.	
	JONG. MEISJES.	JONG. MEISJES.	JONG. MEISJES.	JONG. MEISJES.
In de stads kosteloze school	»	»	281	»
In de school te Oud-Turnhout	50	50	58	»
In de school te Severdonck	40	19	0	»
In de school te Schoonbroeck	55	51	7	4
Totaal.	151	89	335	4
Op 31 december 1851 was hetzelfde	218	105	550	11
Verschil	in meer	»	»	»
	in min	67	16	1

Het verschil in min der betalende leerlingen, is veroorzaekt door dien dat de school, die het verledene jaer nog door den heer G. Tyriard werd bestierd, als eene Vlaemsche afdeeling by de middelbare school is ingelyfd. Overigens kan men door de vorenstaende opgaf bemerken, dat de kinderen onzer behoeftige ingezetenen een onbekrompen onderwys genieten.

Byzondere lagere scholen, bewaerscholen en scholen voor bejaerde personen.

Men telt in onze stad acht byzondere lagere scholen. De bestierders dezer scholen zyn, te weten :

- 1° De heer G. Steenackers, onderwyzende mits betaling, 87 jongens en 15 meisjes
- 2° De heer Jeucker, id. id., 55 jongens en 11 meisjes.
- 3° De heer P. G. Hendriekx, id. id., 19 jongens.
- 4° De Kanonikessen van het heilig Graf, id. id., 110 meisjes. en 55 kosteloos.
- 5° De beggyn Reynwit, id. id., 65 meisjes.
- 6° De beggyn Van Aken, id. id., 70 meisjes.
- 7° De jufvrouwen Peeters, id. id., 56 meisjes.

En 8° in de kosteloze school op het beggynhof, die door de bestfering der godshuizen wordt ondersteund, geeft men aen 27 meisjes het onderwys.

Bewaerscholen en scholen voor bejaerde personen.

Zie des wegens ons verslag over 1848 1849.

Zondagscholen.

Het onwaerderbaer nut, welk deze inrigting in onze stad heeft gesticht, en waerover wy in al onze vorige verslagen met gegronnen lof hebben gesproken, blyft by voortdoring vergrooten, en wordt door alle welkenkende burgeren, hoe langer hoe meer, naer waerde geschat.

Op 1° september jongstleden, ontvingen in onze zondagscholen 851 personen het onderwys, te weten : 517 jongens en 484 meisjes.

Scholen van nyverheid, kunsten, ambachten en normaelscholen.

Deze bestaen hier ter stede niet.

Onderwyzend personeel, jaerwedden der onderwyzers, enz.

Behalve de verandering, hiervoren onder den titel : *Middelbaer onderwys*, aangestipt, is er geene in het onderwyzend personeel geschied.

Blykens de stedelyke begrooting, is er voor het loopende dienstjaer toegestaen :

1° Voor de school van middelbaer onderwys, onderstand	fr. 1,700-
2° Voor het kollegie van middelbaer onderwys, toelage	» 2,000- »
3° Voor de stads kosteloze school	» 2,913- »
4° Voor de school te Oud-Turnhout	» 665- »
5° Voor die te Severdonck	» 485- »
En 6° voor die te Schoonbroeck	» 525- »

Totaal fr. 8,288-

Schoollokalen.

Het nieuw gebouw, in de Nieuwstraat, voor de stads kosteloze school en teekenschool, aengenomen door den heer F. Van Liempt, te Beersse, voor fr. 17,900- moet nog in den loop van deze maend teenemaal voltooid zyn. Wy twyfelden niet of de aennemer zal goed aen zyne verplichtingen voldoen.

Onderstanden voor het lager onderwys.

De onderstanden door onze stad ten voordeele van de lagere scholen in 1853 te verleenen, hierin begrepen de jaerwedde der onderwyzers enz., belooopen zoo als hiervoren is gemeld fr. 4,588-

Wy hebben van de provincie nog geene bydrage voor het loopende jaer ontvaugen.

Byzondere kostscholen.

De byzondere kostschool voor meisjes alhier, door de

Kanonikessen van het II. Graf gehouden, blyft nog altyd in belangrykheid winnen. Onze goede burgerklas weet dezelve ook naer waarde te schatten, en ouden vindt dat men aldaer de kennissen en wetenschappen, die de begaefdheid eener jonge dochter doen uitschynen, kan verkrygen.

Men telt thans in de voornoemde kostschool 40 pensionnairen, te weten: 30 uit ons land, 8 uit Holland en 2 uit Engeland.

TITEL VII.

SCHOONE KUNSTEN, WETENSCHAPPEN EN LETTEREN.

Teekenschool.

Wy hebben sedert een jaer verschillende modellen voor de teekenschool aengekocht, en wy verhopent, dat de lessen in die school, die dezen winter in den nieuwen bouw in de Nieuwstraet zullen worden gegeven, door meerder leerlingen, dan nu sedert dry jaren, zullen worden bygewoond.

Byzondere verzameling van kunstvoorwerpen en oudheden.

Dit jaer is de byzondere verzameling van kunstvoorwerpen en oudheden van den heer Van Genechten, voorzitter der rechtbank alhier, nogmaels verrykt geworden met verschillende voorwerpen, die zyne neven, de heeren Dierckx, op hunne reis in Italië, van Pompeia, Baïa en Roomen hebben medegebragt. Ook heeft onze inboorling, de heer Franciscus Van Hal, die Egypte, Nubië en het Heilig Land heeft doorkruist, eenige oude godenkstukken: roozen van Jericho, schelpen uit de Jordaen, enz.; aen den bovengenoemden heer Van Genechten geschonken.

Het byzonder kabinet van den heer J. Van Hal, is met geene voornamen kunstvoorwerpen of oudheden sedert ons laetste verslag verrykt.

Muzickgenootschappen.

Zie ons verslag over 1848-1849.

Letterkundige genootschappen.

Wy hebben dit jaer van geene lettervruchten van het vlaemsch letterlievend genootschap *de Dageraad*, dat sedert 1845 in onze stad bestaet, te gewagen, dan alleenlyk dat dezelfs voorzitter, de heer doctor Snieders, met een gelegenheids-dicht, te Gent, op het huwelyk van Z. K. H. de hertog van Brabant met H. K. en K. H. de aertshertogin Maria-Henrica van Oostenryk, den tweeden prys heeft behaald.

TITEL VIII.

GEZONDHEIDSDIENST (HYGIËNE) EN OPENBARE GEZONDHEIDS-GESTELTENIS.

Aengaende het *geneeskundig toezigt*, het *geneeskundig personeel* en de *commissie voor de gezondheid*, hebben wy geene veranderingen mede te deelen.

Openbare gezondheids-gesteltenis.

Deze blyft by volharding in onze stad zeer voldoende.

Kocipokinëting.

Zie ons verslag over 1848-1849.

Zindelykheid der straten.

By voortdurende worden de straten in onze stad op eene onverbeterlyke wyze zeer zindelyk gehouden.

Gymnastique of lichaems-oefening.

Zie ons vorig verslag.

Begrafsenissen.

Zie deswegens ons verslag over 1850-1851.

Rampen en ongelukken.

Wy hebben dit jaer de afbrandingen van twee huizen, het eene toebehoorende aen de weduwe Van Herck, te Rhodes, en het andere aen de weduwe Michielsen, te *gene Severdonck*, te betreuren gehad.

Het verledene jaer hebben wy de groote schade, die op 4 juny 1852, een hagelslag op ons grondgebied had veroorzaekt, doen kennen. Zoo als wy toen zegden, hebben wy niets verwaerloosd om de belangen onzer ingezetenen, door die ramp geslagen, aen het gouvernement aen te bevelen en voor te staen. Wy hebben, wel is waer, voor eenige eene gezamenlyke schade-vergoeding van fr. 1,409-» bekomen, en zyn hierin gelukkiger geweest dan de omliggende gemeenten, die ook veel schade hadden geleden, en die nog niets hebben verkregen, doch wy hadden op meer schadeloosstelling gehoopt.

Wy vertrouwen kortelings nog verschillende bevelen van betaling, wegens de te verleene ontheffingen op het fonds van kwade posten, te ontvangen. Overigens hopen wy, dat het staetsbestuer, nog aen onze landbouwers, in het algemeen, die verliezen hebben ondergaan, zal denken.

TITEL IX.

OPENBARE VEILIGHEID, JUSTICIE EN GEVANGENHUIZEN.

Policie, inrigtingen personeel, ordonnantiën en reglementen.

Het personeel van onze policie heeft sedert ons laatste verslag geene veranderingen ondergaan.

Aenhoudingen, misdaden en overtredingen.

Sedert den 1^{en} september 1852 tot den 1^{en} september jl. heeft onze policie 220 processen-verbael opgemaakt, te weten :

Voor houtdievery	21
» brooddievery	1
» gelddievery	5
» dievery van groenten	1
» dievery van kleedingstukken	1
» dievery van goud en zilver	1
» dievery van horologiën	1
» strooisel-dievery	14
» gras-dievery	5
» dievery van bieën	5
» zand-dievery	2
» mishandeling en scheldwoorden	14
» overtredingen der wet op de jagt	1
» overtredingen aen het brand-reglement	18
» overtredingen aen het regl. op de herbergen	28
» voor zinneloosheid	1
» het afsteken van hoornevec	4
» het weiden van beesten op andermans gronden	6
» het verderven van veldvruchten	2
» andere voorvallen, overtredingen aen de gemeente-reglementen en van enkele pol.	91

Totael 220

De ordonnantiën en gemeente-reglementen worden allezins tamelyk wel nagekomen.

Zelfmoorden.

Wy hebben sedert dry jaren geene zelfmoorden te betreuren gehad.

Gevangenhuis.

De dienst van het gevangenhuis wordt op eene voldoende wyze verrigt.

De heer Wattecamps, heeft den heer directeur Lunden, die te Namen is geplactst, vervangen.

Hulpmiddelen tegen den brand.

Zonder verandering. Zie ons vorig verslag.

Paspoorten.

Wy hebben sedert ons laetste verslag maer 12 binnenlandsche paspoorten afgeleverd. En er zyn slechts 3 buitenlandsche paspoorten, twee voor Frankryk en één voor Duitschland, gevraagd.

Zakboekjes voor werklieden en dienstdoden.

Sedert 1° october 1852 hebben wy 91 zakboekjes afgegeven. Het getal der tot nu toe afgeleverde zakboekjes beloopt op 914.

Aenplakking. Openbare roepers.

Zonder verandering.

TITEL X.

BORGERWACHT. MILICIE. GARNIZOEN.

Burgerwacht. Plaetselyke inrigting, enz.

Het getal personen, alhier ter stede, ingevolge de wet van 8 mei 1848 eerstelyk ingeschreven, beliep op 2,417

By de herzieningen op :	
1 ^o january 1849	2,490
1 ^o january 1850	2,442
1 ^o january 1851	2,462
1 ^o january 1852	2,589
en 1 ^o january 1853	2,350

Van de 591 personen in 1852 door ons voor den werkelyken dienst aangewezen, zyn er door hunnen ouderdom of om andere reden 48 buiten den werkelyken dienst gesteld, en 29 nieuwe ingelyfd.

By koninklyk besluit van 13 july jl. is de burgerwacht onzer stad in werkelyken dienst behouden, en de kiezingen hebben, volgens de voorschriften van een ander besluit van denzelfden datum, op de bepaelde tydstoppen plaets gehad.

Deze kiezingen zyn zeer vreedzaam geschied, en meest

al de officieren, die eené hernoeming verlangden, zyn herkozen geworden. Zie hierna den uitslag :

1° Bataillon.

- Majoor : Dierckx, J. G.
- Doctoer : Snieders, J. R.
- 1° Compagnie. Kapitein : Dierckx, J. G. (later majoor gen.)
- Luitenant : De Chaffoy, H.
- Onderluitenanten : Roest, J. en Nuyens, G.
- 2° Compagnie. Kapitein : Gife, E.
- Luitenant : Loyens, Ign.
- Onderluit. : Crols, J. B. en Jongenelen, A.
- 3° Compagnie. Kapitein : Hombrouck, C.
- Luitenant : Vermeulen, C.
- Onderluit. : Clerinex, J. en Savelkoel, G.
- 4° Compagnie. Kapitein : Neeckx, Jos.
- Luitenant : Verrees, A.
- Onderluit. : Vueghs, J. R. en Van Laer, C.

2° Bataillon.

- Majoor : Van Ravenstein-Dierckx, Jos.
- Doctoer : Van Everbroeck, Jos.
- 1° Compagnie. Kapitein : Diels, J.
- Luitenant : Merten, Jos.
- Onderl. : Van Dooren, F. en Dierckx, J. A. G.
- 2° Compagnie. Kapitein : Dierckx, Petrus.
- Luitenant : Tubbax, L.
- Onderluit. : Hollemans, J. en Andelhof, J.
- 3° Compagnie. Kapitein : Wens, Petrus.
- Luitenant : Horskens, Joseph.
- Onderl. : Van Mechelen, P. en Deproost, J. M.
- 4° Compagnie. Kapitein : Verschuere, Jos.
- Luitenant : Van de Pol, G.
- Onderluit. : Sels, H. en Claessens, J. B.

Al de gekozenen van deze compagnie hebben later te kennen gegeven, dat zy deze hedieningen niet konden aennemem.

Overigens hebben de voornoemde heeren Jongenelen, Tubbax, Hollemans en Deproost, insgelyks hun ontslag gegeven.

De staf-officieren, door den koning genoemd, zyn :
 Luitenant-kolonel : Gerstmans, M.
 Kapitein adjudant-majoor : Truyens, F.
 Kapitein kwartier-meester : Lenaerts, Jos.
 Verslagdoener by den tuchtraed : Caers, B. S.
 Luit. adjudant-majoor van het 1^e bat. : Borghs, Jos.
 Id. id. id. 2^e id. : Cools, Jos.
 Luit. kwartier-meester id. 1^e id. : Stroobant, J.
 Id. id. id. 2^e id. : Dierckx, Jos.
 De heeren Smagge en Jos. Marynen, zyn door de officieren in hunne onderlinge graden van doctoer van het legioen en luitenant-vaendrig gehandhaefd geworden.

Milicie.

BEPAAELD AENDEEL.

Het bepaeld aendeel voor onze stad, is voor het loopende jaer, even als dat voor 1852, op 54 bepaeld geworden. Het getal der ingeschrevene lotelingen was 146. Een loteling die zich wederspanning heeft getoond is in hechtenis.

Gevolg der werkingen van den milicie-raed.

Dit jaer zyn er maer dry zittingen van den milicie-raed geweest, en het verleden jaer vier.

Getal en redenen der vry- en uitstellingen.

59 lotelingen, welke dienstpligtige nummers hadden, zyn door den voornoemden raed, het zy tydelyk of definitief, vrygesteld, te weten :

Voor ligchaemsgebreken	14
» kleinheid van gestalte	9
» broeders in dienst en tevens by nummerverwisseling, plaatsvervanging en uit den dienst ontslagen	7
» onderstand van weduwe	3
» als eenig kind zynde	4
» zelf in dienst zynde	1
» als zynde seminarist	1

Totael 59

Men heeft dit jaer een reklaem van beroep tegen 10 personen, by de bestendige deputatie van den provincialen raed gedaen.

Trap van onderwys der lotelingen.

Van de 146 lotelingen, dit jaer ingeschreven, zyn er :
 7 die alleenlyk kunnen lezen ;
 15 welke kunnen lezen en schryven ;
 65 die kunnen lezen, schryven en cyferen ,
 en 63 welke geen hoegenaemd onderwys hebben genoten.

Garnizoen. Casernement.

Nihil.

TITEL XI.

OPENBARE BELASTINGEN.

Kadaster.

Van jaer tot jaer vermenigvuldigen de werkzaamheden betrekkelijk het kadaster. Dezelve worden ook alhier, met de grootste zorg, die de belangrykheid der veranderingen vordert, nagegaen en afgewerkt. Het verleden jaer heeft er eene algemeene herziening van de bebouwde eigendommen in de kom der stad plaets gehad, en thans is men sedert eenige dagen bezig met de herschatting der gebouwen op onze gehuchten die door hunne veranderingen hieraen zyn onderworpen.

Opbrengst.

De opbrengst der grondbelastingen van onze stad, voor het loopende jaer, bedraegt :	
In principael	fr. 28,842- »
In opcentimen	» 5,321-35
Totael ten voordeele van den staet	fr. 34,163 53

Opcentimen.

1 ^o Voor de provincie	» 3,172-02
2 ^o Voor de gemeente	» 4,005-14

Algemeen totaal fr. 42,259-11

En heeft voor grondslag een inkomen van fr. 298,605 85.
De marc le franc is fr. 14,14540.

Persoonle belastingen.

GETAL DER AENGESLAGENEN.

Onze stad telt 959 belastingsschuldigen.

Bedrag der kohieren.

Het gezamenlyk bedrag der kohieren, voor het loopende dienstjaar, beloopt op fr. 51,281-02, en is verdeeld als volgt :

Hoofdsom ten voordeele van den staet fr. 22,607-42

Opcentimen,

1 ^o Voor den staet	»	2,266-75
2 ^o Voor de provincie	»	2,495-40
3 ^o Voor de gemeente	»	3,853-45

Overeenkomend totaet fr. 51,281-02

Huerwaerde.

De belastbare huerwaerde volgens de kohieren is fr. 124,680-».

Deuren en vensters.

Er zyn in onze stad 7641 deuren en vensters aen de belasting onderworpen, te weten : 2570 à rato van 84 80/100 en 5271 aen fr. 1-06.

Haerdsteden.

Men telt in onze stad 1502 haerdsteden die belasting geven, te weten : 535 aen fr. »85, 648 aen fr. 1-59 en 521 aen fr. 3-71.

Mobilair.

Het mobilair is voor eene som van fr. 427,647-» in de kohieren begrepen.

Dienstboden.

238 dienstboden betalen belasting, te weten : 36 fr. 6-56, 155 fr. 8-48 en 47 fr. 14-84.

Paerden.

Er zyn in onze stad 2 paerden van weelde, en 62 andere, waervoor men belasting betaelt.

De belasting op de paerden is op den volgenden voet verdeeld, te weten : 28 aen fr. 10-60, 34 aen fr. 15-» en 2 aen fr. 42-40.

Patentregt.

Het getal der patentpligtigen is dit jaer een weinig verminderd. Men telt er in onze stad voor het loopende dienstjaar, tot heden 918.

De heer Chent, controleur der belastingen, welke sedert eenige jaren alhier is gestandplaetst geweest, en die, in zyne betrekkingen met ons en de zettters, altoos met eene onpartydige gematigdheid heeft gehandeld, is naer de stad Thienen verplacet geworden.

De betrekkingen die wy reeds met zynen opvolger, den heer Vandevyver, hebben gehad, boezemen ons het vertrouwen in, dat hy insgelyks met eene bezadigde regtvaerdigheid de belangen van den staet, zonder nogtans fiscael te zyn, zal behartigen.

Bedrag der kohieren.

Het bedrag der kohieren, voor het tegenwoordige dienstjaar uitvoerbaer verklaerd, beloopt :

In hoofdsom fr. 8,597-44

Opcentimen.

1 ^o Voor den staet	»	859-48
2 ^o Voor de provincie	»	170-65
3 ^o Voor de gemeente	»	859-49

Algemeen totaet. » 10,487-06

Slytregt op de sterke dranken.

Getal belastingschuldigen 110.

Bedrag der kohieren fr. 2,117-50

Slytregt op den tabak.

118 belastingschuldigen zyn aengeslagen voor fr. 949-50

Provinciale belasting op de honden.

De provinciale belasting op de honden heeft in 1852 zuiver opgebracht fr. 1006-21. Het derde aen de stad toekomende, bedraegt gevolglyk 555-40.

TITEL XII.

OPENBARE WERKEN.

Personeel, regeling van den dienst.

Zonder verandering.

Groote wegen en straten.

Aen den steenweg van den staet van onze stad op Tilburg, die reeds tot aen het dorp van Raevens is voltrokken, is men wederom aen het werken, en wordt tot digt by Weelde voortgezet. Wy koesteren de hoop, dat men het toekomende jaer, het overige gedeelte van den steenweg op het Belgisch grondgebied zal aenbesteden.

De verlenging van dezen steenweg, te leggen op het Hollandsch grondgebied, is sedert eenigen tyd aenbesteed, en men is er reeds aen het werk.

De vicinale steenweg van het *Zwane Veen*, achter Oud-Turnhout over Arendonck, op Eindhoven, is op ons grondgebied voltooid. Er is ook reeds een groot gedeelte op den Arendonckschen grond gemaekt, dusdanig dat wy kunnen hopen, dat dezelve het toekomende jaer op het Belgisch grondgebied zal voltrokken worden.

Volgens bekomenen inlichtingen, is de rigting der verlenging van den voornoemden weg naer Eindhoven

vastgesteld, en men denkt kortelings met de werken e kunnen beginnen.

Men is ook bezig met te werken aen de verlenging van den stads steenweg naer het gehucht de Heizyde, welken de heer Tacquenjer van Lessinnes, voor de som van fr. 5,560- heeft aengenomen.

De steenweg van St.-Theobaldus-kapel naer de Castelen, waervoor men in 1751 een octroi bekwam, welke men in 1752 ondernam en later tot op eene lengte van 616 meters maekte, zal in 1853 tot op eene lengte van 955 meters worden afgewerkt (*).

By voortdoring verbeteren onze andere buertwegen, en de straten in onze stad hebben sedert ons laetste verslag in schoonheid gewonnen.

Stads brandspuiten.

Zie ons verslag over 1850-1851.

Openbare verlichting.

De proef, welke wy hebben gedaen, om de Potterstraet op eene andere wyze te verlichten, heeft den gewenschten uitslag niet gehad. Derhalve zullen wy een ander stelsel moeten aenemen, ten einde allengskens eene verlichting, die nog te verlangen overlaet, te verbeteren. Wy hebben vermeend hier voor andermael eene verhooging van crediet van fr. 100 », in de begrooting voor 1854, te moeten voordragen.

Merkten.

Betrekkelyk onze merkten zyn geene veranderingen geschied. In 1852 heeft men de octrooi-regten van 112,227 kilogrammen boter betaeld, welke voor het verbruik onzer inwooneren waren bestemd. In 1851 voor 109,994, in 1850 voor 110,957 1/2, in 1849 voor 106,780 en 1848 maer voor 99,296.

(* Wy hebben het niet ongepast gevonden eene kopy van gemeld octroi in het byvoegsel mede te deelen, aengezien hetzelfde nog al byzonderheden bevat, namelyk over het leggen van den kasseiweg in onze stad in 1509, enz. enz.

De verpachting der regten om vleesch te mogen verkoopen, is dit jaer voor fr. 598-50 geschied, en zal dus fr. 63, meerder dan het verleden jaer opbrengen.

Het staengeld op de graenmarkt, enz., heeft in 1852 fr. 1129-90 netto opgebracht, dus fr. 97-23 miender dan in 1851.

Op onze graenmarkt is verkocht :

	Tarwe.	Rogge.	Gerst.	Boekweit.
	hectol.	hectol.	hectol.	hectol.
In 1852.	1049	10,755	500	784
in 1851.	1324	11,700	1085	815
Verskil				
} in meer	»	»	»	»
} in min	275	963	585	31

Slagthuis.

Zie ons vorig verslag.

Rivieren en waterloopen.

ZUIVERING. — OVERSTROOMINGEN.

De byzondere, door ons bevolen kuisching der rivieren en waterloopen, is dit jaer niet overal naer wensch kunnen worden uitgevoerd. De verplichtende zuivering, door de provinciale overheid voorgeschreven, is integendeel lamelyk wel gedaen.

Voor de zuivering der rivier de Aa, die door het gedurig trekken der waters op de wateringen, sedert dry jaren niet behooryk is kunnen worden gekuischt, en welke op verschillende plaetsen zeer is verzand, hebben wy dit jaer vruchteloos alles aangewend, eerstelyk by den heer gouverneur der provincie en later by den dienst der ontginningen, om het wateren, tydens de kuisching, eenige dagen te beletten. Doch, niettegenstaende dat de heer gouverneur onze gegronde aenvraag heeft ondersteund, hebben wy hierin niet mogen gelukken. Onze verzoeken zyn onder gezochte voorwendsels van de hand gewezen. Derhalve blyft er ons niets meer over, dan in het vervolg, naer gelang der zaken, ons tot den heer minister van binnenlandsche zaken te wenden, ten einde

te voorkomen, wat wy reeds herhaelde malen over de zuivering der rivieren hebben gezegd.

Het is aen onze genomen voorzorgen en eene tydelyke waekzaamheid te danken, dat wy geene overstromingen hebben te betreuren.

Onderhoud en verbetering der gemeente-gebouwen, enz.

Het stadhuis heeft door de verbeteringen die er nu sedert twee jaren aen zyn gedaen, van buiten en binnen eene schoone verandering ondergaen. Overigens, en behalve dat men dit jaer eenige bruggen heeft verbeterd, worden de gemeente-gebouwen goed onderhouden, en de watersleiding van de kom der vaert naer de vesten van het kasteel, om de ongezonde uitwaseming aldaer te beletten, voor 1575 fr. aen den heer Jos. Lenaerts-Verschueren aenbested, is byna voltooid.

Opning van plaetsen, nieuwe straten, wegen en waterlozingen.

Behalve de waterlozing, waervan wy hiervoren onder den titel : *Onderhoud en verbetering der gemeente-gebouwen, enz.*, hebben gesproken, moeten wy deswegens van geene verandering gewagen.

Byzondere bouwingen.

De voorname gebouwen, die er sedert ons laetste verslag in de stad zyn gemaekt, zyn :

- 1° De stads kosteloze school en teekenschool;
 - 2° Het huis van den heer J. Van Hal, in de Nieuwstract;
 - 3° Het huis op de groote markt bewoond door den heer Van Ravensteyn-Dierckx;
 - 4° De bouw voor de plaetsing van het stoom-werktuig voor het fabriek onder firma Brepols en Dierckx zoon;
 - En 5° dry wooningen in de lange Beggynstract door den heer A. Nuyens.
- Buiten de stad, tegen het Lokerakker, heeft de heer P. Verheyen eenen atelier (werkhuis) doen maken, en r zyn op de gehuchten nog twee schoone hoeven en vier nieuwe wooningen gebouwd geworden.

TITEL XIII.

LANDBOUW.

Hoedanigheid en opbrengsten van den grond.

Men zie hierover ons verslag van 1846-1847.

Staat van den oogst.

Volgens de ingewonne inlichtingen moet men den staat van den oogst alhier beschouwen, als volgt:

De tarwe voor geen en halven gewoonen oogst, doch zy is van eene goede hoedanigheid.

Het koren (de rogge) is ook zeer goed van hoedanigheid, en geeft in het algemeen eenen gewoonen opbrengst. In vergelyking met de omliggende gemeenten is de opbrengst hier beter, en men schryft dezen uitslag hieraan toe, dat men meerder in de zaai-verdeeling der landen verandert.

De zomergerst, de boekweit en de haver hebben buitengewoon en veel opgebracht.

De voederplanten hebben veel opgeleverd, en de twee den snee van den klaver zal ook veel zaad voortbrengen.

De vroeg geplante aardappelen zyn andermaal de beste in hoedanigheid en opbrengst. Deze hebben ook dit jaer zoo veel niet door de ziekte geleden, maer wel de laat geplante, die in hoedanigheid en opbrengst slecht zyn. By voortdoring toont nog de ondervinding aan, dat de drooge, zandachtige gronden aardappelen van eene betere hoedanigheid opleveren, dan wel de goed gemeste gronden. Voor het winnen der aardappelen, wordt ook het mest dat geene al te lange branding of gisting ondergaet, algemeen voor het beste gehouden. Eindelyk, en wat de behoedmiddelen tot het voorkomen der ziekte, door verschillende aangeraden en door vele gevolgd, betreft, hebben alleenlyk bewezen, dat het tot nu toe alle gissingen zyn, die geen en voldoende uitslag geven.

Opbrengsten.

Men berekent, dat de navolgende granen, zaden enz. per hectare middelmatig in onze gemeente hebben opgebracht, te weten: 1° de tarwe 10 hectoliters, 2° het koren (rogge) 24 hectoliters, 3° de zomergerst 32 hect., 4° de boekweit 45 hectoliters, 5° de haver 38 hectoliters, 6° het koolzaed 18 hectol. en de aardappelen 150 hectol.

Verder moeten wy UEd. wegens den uitleg over dit punt, even als in de vorige jaren, naer den inhoud van ons verslag over 1848-1849 verzenden.

Beplantingen en ontginningen.

Er zyn op ons grondgebied, gedurende het loopende jaer, weinig beplantingen gedaen.

De byzonderste ontginningen, ondernomen door de particulieren, in ons verslag over 1850-1851 aengehaeld, blyven by voortdoring met goeden uitslag volharderen.

Het verledene jaer uittejen wy de hoop, over de bebouwing en winning van den heer Van Put, op zyne aengekochte heiden op ons grondgebied eenen meerderen uitleg te kunnen geven, doch daer deze zyne gronden nu alle tot kunstbeemden heeft doen aenleggen, moeten wy onze bemerkingen deswegens tot het toekomende jaer verschuiven.

De klaver, op zyne gronden, het verledene jaer goed bewerkt; buitengewoon bemest en bezaid, heeft, ofschoon tamelyk wel gewassen, weinig mogen opbrengen.

Staat van de paerden en van het vee. — Opneming. — Verbetering der rassen. — Veczickten. — Vecartsenydienst.

De staat van de paerden en van het vee, blyft in onze gemeente by voortdoring verbeteren.

Opneming.

Blykens de opneming in de maenden april en mei jl. gedaen, is het bewezen, dat het getal paerden en vee,

in ons vorig verslag opgegeven, nog al merkelyk is verminderd; daedzaak, welke wy aen de duerte en schaerscheit van het voeder, hooi en strooi, in het voorjaer, toeschryven.

Wegens de verbetering der rassen van het vee, hebben wy geene byzondere veranderingen te doen kennen.

De dienst van den heer Clerinx, gouvernements-veearts alhier, blyft steeds zeer voldoende en pryzenswaardig.

TITEL XIV.

NYVERHEID EN KOOPHANDEL.

Nyverheids-inrigtingen, stoomwerktuigen, ongezone en gevaerlyke fabrieken, onderzoeken van commodo en incommodo.

In onze stad bestaen de volgende nyverheids inrigtingen, te weten :

Azynmakeryen	1
Blauwverweryen	14
Boekdruckeryen	5
Bierbrouweryen	5
Broodbakeryen	52
Fabrieken van kotonetten, siamoisen, enz.	5
» van gekleurd papier, speelkaarten, enz. enz.	2
Garen en linnen bleekeryen	5
Graen-windmolens, schorsmolens, enz.	9
Goudsmederyen	4
Hoedemakeryen	1
Hoefsmederyen	14
Huidevelteryen	7
Kantfabrieken	23
Kaersmakeryen	2
Koper- en blikslageryen	6
Oliemolens	2
Lynwaed fabrieken	5
Moutmakeryen	2
Potbakeryen	2
Spelde fabrieken	2
Tabaksfabrieken	12

Tingieteren	1
Tyktabrieken	18
Wagemokeryen	9
Waschbleekeryen	2
Zeepziederyen	1
Zeildock fabrieken	1
Zoutziederyen	1

Even als het verledene jaer, hebben wy van de oprigting van een stoomwerktuig in onze stad melding te maken. Men heeft er sedert een in het fabriek, bekend onder het firma: Brepols en Dierecx Zoon, geplaetst.

Er bestaen alhier geene fabrieken die men als wezenlyk gevaerlyk mag opgeven, of zeer ongezone zyn.

Vyf onderzoeken van commodo en incommodo, hebben er sedert den 4ⁿ october 1852 plaets gehad, te weten :

1 voor de bouwing van eenen bakoven, 1 voor het oprigten van eene huideveltery, 1 voor de inrigting van eene koper- en blikslagery, 1 voor het oprigten van eene potbakery, en 1 voor het plaetsen van een stoomwerktuig om eene drukpers, enz., te doen werken.

Koophandel. — BEWEGING VAN ONZE VAERT.

Sedert den 1ⁿ september 1852 tot den 1ⁿ september dezes jaers, zyn er alhier 107 schuiten aengekomen en gelost geworden. Het verledene jaer op voormeld tydstip 106, en in 1851 maer 84.

De schuiten, die onze vaert hebben bevaeren, zyn de zoogenaemde : *Alexandrinne, Anne Thérèse, Baquet, Bonne Espérance, Cambronne, Caroline, Charles le Téméraire, Charlotte, Dame Antoinette, De Blom, Désiré, Dorp Boisschot, l'Espoir, François, Felix, Henri, Henri Joseph, Henriette, Honoré, Ilyachinte, Jan van Catharina, Jean Cathérine, Jeune Jacques, Jeune Louis, Isabelle, Jonge Joanna, Joseph, Julie, Lanaye, l'Arquebusier, le Singe, le Lessines, le Jeune Homme, le Nestor, le Spirou, le Vieux, Madame, Maria Theresia, Mogador, le Présent, le Protégé, les Quatre Frères, le Rejaugé, le Remonteur, Rosalie, le Rossignol, Rouf, les Deux Sœurs, Spitsbek, la Ville de Visé, Xavier, de Voortgang van Herenthals en het Wapen van Turnhout.*

Opgenoemde schuiten hebben gezamenlyk opgebracht :

Verschil in meer in min	Van 1 septemb. 1852 tot 1 september 1853		In 1851-1852 is er op het reide tydloop langs de vaert inge- voerd.	
	1852	1853	1852	1853
2837	7562 3/4	28338	10419 3/4	5008 1/2
1756 1/2	126113	128192	128192	128192
2977	145316	145316	70000	70000
61516	4000	4000	902	902
5098	5000	5000	5098	5098
1002	4500	4500	1002	1002
5930	75 66	75 66	5930	5930
514	22	22	42 25	42 25
1 65	134000	134000	20 35	20 35
48000	1980	1980	202000	202000
1980				

De verzending van den kalk voor den landbouw der omliggende gemeenten, blyft nog by volharding verminderen. Sedert 1° september 1852 zyn er maer 5075 1/4 hect. uitgevoerd. De uitvoer van de steenkolen beloopt tot 746 1/2 hect. gruis en 4000 kil. De uitvoer langs de vaert blyft hetzelfde en is niet meldenswaardig.

Betrekkelyk de openbare vervoermiddelen hebben wy alleenlyk te melden, dat de heer S. Dejongh, die eenen nieuwen diligentie-dienst op Antwerpen heeft ingerigt, dien op Diest, vroeger door hem ondernomen, heeft gestaekt.

Jaermerkten.

Zie ons verslag over 1847-1848.

Tentoonstelling van nyverheids- en landbouw-voortbrengsels, van beesten, enz.

Er zyn alhier geene tentoonstellingen van dien aard geweest.

Levensbehoeften.

PRYS DER GRANEN.

De middelbare prys der granen op onze markt verkocht, is geweest :

	TARWE.	ROGGE.	GERST.	BOEKWEIT.
In 1852 voor de	20-54 4 1/50	14-74 13 1/50	11-80 11 1/10	11-19 14 1/4
In 1851 voor de	15-88 17 1/40	11-60 8 1/50	9-69 38 1/40	9-04 2 1/4
Verschil (in meer)	4-46 2 1/10	3-14 5 1/100	2-10 7 1/70	1-25 12 1/100
(in min)	"	"	"	"

Prys der boter.

De middelbare prys der boter, per kilogram, in het jaer 1852 op onze markt verkocht, is geweest fr. 1-58 47 1/100 en in 1851 maer fr. 1-52.

Broodzetting.

De middelbare prys van het roggenbrood is alhier in

1852 geweest fr. » 19 ⁰⁵/₁₀₀ dekilog.; in 1851 fr. » 15 ⁵⁷/₁₀₀;
in 1850 fr. » 14 ²²/₁₀₀; in 1849 fr. » 15 ¹¹/₁₀₀; in 1848
fr. » 14 ¹⁹/₁₀₀ en in 1847 25 centimen.

Regtbank.

Wy hebben deswegens, sedert ons laetste verslag,
van geene veranderingen gewag te maken.

Koophandel- en nyverheids-toestand, opschorsingen en bankbreuken.

De koophandel en de nyverheids-toestand onzer stad,
is sedert ons laetste verslag, nagenoeg dezelfde gebleven.
De manufactuer-fabrieken in het algemeen hebben dit
jaer nog al verzendingen kunnen doen, en het kant-
fabriek is merkelyk verbeterd.

Het bestaen der tykwevers is ook niet verslecht, door
dien dat deze hunne kinderen meerder op ander fabri-
cantiën doen toelaggen.

En, wy durven hopen, dat wanneer de yzeren weg
op onze stad zal voltrokken zyn, men alhier nieuwe
nyverheids-inrigtingen zal verkrygen, en dat het lot
van den ambachtsman alsdan merkelyk zal verbeteren.

De fabrieken van gekleurd papier, kaertmakeryen,
enz. enz., van de heeren Glénisson en Van Genechten,
en Brepols en Dierckx zoon, worden nog alle jaren be-
langryker. Immers de bouwingen en veranderingen die
men in die fabrieken doet, geven er klare getuigenis van.

Onze garen- en linnen-bleekeryen blyven nog altoos
veel, doch met kleine verdiensten, werken.

Het vertier van onze brouweryen is niet verbeterd.

Dat van onze zout- en zeepziedery is omtrent hetzelfde
gebleven.

De verzendingen van onze huidvetteryen, zyn dit
jaer van meer belang geweest.

Overigens hebben wy, even als het verledene jaer,
het genoeg, van geen gewag te moeten maken van
opschorsingen of bankbreuken in onze stad.

Verschillende voorwerpen.

De twee fransche politieke vlugtelingen Quenouille
en Charbonnier, die, by het doen van ons verslag het
verleden jaer nog onze stad bewoonden, zyn sedert, inge-
volgebekomene vergunning naer Frankryk wedergekeerd.

Het is UEd. bekend, dat onze stad dit jaer het hare
heeft bygebragt, en niet ten achteren is gebleven in de
feesten, die er ter gelegenheid van de meerderjarigheid
van onzen geliefden erfprins, den hertog van Brabant,
alsook over zyn huwelyk met H. K. en K. II. de aerts-
hertoginne Maria Henrica van Oostenryk, zyn gegeven;
feesten, welke men, in het geheel land door, welgemeend
en ter goeder harte heeft gevierd

Wy moeten ook onze burgeren in het algemeen danken
wegens den door hen betoonden yver in 't bywoonen hier
feesten alsook over het schoon verlichten van de voor-
gevels hunner huizen. Wy gelooven zonder overdreven-
heid te kunnen zeggen, dat geen enkele inwooner hier
ooit meer echte vergenoeging en fraeijer verlichting zag.

De historie van ons land zal onder het jaergetal 1853
roemryke gebeurtenissen hebben aen te teekenen, en het
nageslacht zal deze met opgetogenheid overwegen, even
zoo als wy de acnteekeningen over onze plaatselyke ge-
schiedenis van het jaer 1755, met verwondering hebben
gelezen. Gedooft, myne heeren, dat wy hier kortelyk
over de plaatselyke geschiedenis van 1755 een woordje
reppen. Het is om dat men hier in dat jaer ook feesten
zag die lang by de inwooners in het geheugen zyn ge-
bleven. Ja, Turnhout vierde dat jaer dry verschillende
leenheeren:

De koning van Pruissen, die, en zyne voorzaten na
de dood van William III, koning van Engeland, de heer-
lykheid byna eene halve eeuw hadden bezeten, verkocht
in february zyne regten op de baronie aen de doorluch-
tige en in Brabant zeer beminde keizerin, Maria Theresia.
Wy achten het overbodig hier aen te halen; het is lig-
telyk te begrypen, hoe deze tyding hier werd onthaeld.

De voornoemde keizerin die de baronie van Turnhout
tot een hertogdom verhief, schonk haer aengekocht

leenhoed aen den hertog de Sylva de Taroucca (*). En men vleide zich alsdan andermael met de verleidende hoop, dat deze hertog, even als hunnevroegere leenheeren en vrouwen, het kasteel zoude hebben komen bewoonen, om in de plaats welvaert en overvloed te verspreiden.

Het verledene jaer bragten wy UEd. ter kennis, dat het ons niet moeijelyk was geweest, om de grieven te wederleggen, waerover vele inwooneren van Oud-Turnhout, Schuerhoven, Rhodes, Schoonbroeck, Kinschot, Corteynen, Corsendonck; hooge en leege Daridonck hadden geklaegd, met het doel om van onze stad te worden afgescheiden, ten einde eene afzonderlyke gemeente uit te maken. De provinciale overheid heeft in ons gevoelen gedeeld, de ongegronde inbeeldingen der verzoekers typelyk overwogen, en de heer minister van binnentlandsche zaken heeft na wyze overdenking en met de overtuiging, dat de misleide verzoekers zich zelve meerder kwaed dan goed zouden hebben gedaen, beslist, dat hunne aanvraag in geene aanmerking konde worden genomen: Doch zoo als UEd. weet, de aanleiders van het voornoemd ontwerp hebben andermael eene groote menigte hunner medeburgeren overhaeld, en eene nieuwe aanvraag by den provincialen raed ingediend, en waerover UEd. gevoelens zyn gehoord geworden: En de provinciale raed heeft de gemelde aanvraag naer de bestendige deputatie, ten einde van een *complémentaire* onderzoek van de grieven welke zy aenhalen, verzonden.

Over de heffing der gemeente-belastingen, onder den titel van octrooi, waerover de verzoekers onbezonne wecklagten inbrengen, heeft de provinciale overheid zich geneigd getoond, om deze voor de buitenbewooners, door eenen persoonelen omslag, te doen vervangen.

Wy zullen UEd. eerstdaags dezen belangryken voorstel aen uwe beraming onderwerpen.

Echter kunnen wy niet ontveinzen demoeijelykheden, die deze verandering zal veroorzaken, en voorzien de klagten die er zullen opryzen ten gevolge dat de buitenbewooner meerder dan nu zal moeten betalen. Het is

(*) Zie de bylage.

voor de bewooners der andere gehuchten, die tot deze nieuwigheid geene aanleiding hebben gegeven, te bejammeren, dat zy onschuldig en buiten hunnen wil, hierdoor zouden worden gestraft.

Wy durven echter nog de hoop voeden, dat wanneer UEd. in onze gevoelens mogt deelen, met aen de bevoegde overheid te doen zien, dat de buitenbewooner er niet dan stoffelyk nadeel uit kan trekken, deze van inzicht zal veranderen en oordeelen, dat een persoonel omslag, in plaats van eenig goed, niet dan nadeel en verbittering zal te weeg brengen.

Ten slotte, myne heeren, wy hebben aen onze jaerlyksche taek voldaan, en het is ons aengenaem aen UEd. onze dankbaerheid voor uwe medewerking andermael te kunnen hernieuwen; wy vleijen ons, dat by de overziening en de beraming van de door ons opgemaekte stedelyke begrooting voor 1854, UEd. de overtuiging zult putten, dat stads toestand by volharding verbetert, en ons andermael vertrouwelyk zult ondersteunen om ons innig doel, dat ook dat van ulieden is, te bereiken, namelijk om, zoo veel mogelyk, de min gegoede burgers te ontlasten, stads welvaert en belang te betrachten en te verdedigen.

Aldus gedaen en voorgelezen in de openbare zitting van den gemeente-raed der stad Turnhout, datum als boven.

Ter ordonnantie :

DE BURGEMEESTER,

DE SECRETARIS,

J. A. A. DIERCKX.

P. J. HEUVELMANS.

OPGAEF

DER

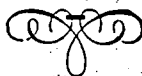
Bevolking van Turnhout, in 1755.

1° Ambachten van timmerlieden, kleermakers, cuipers, schoenmackers enz.	255
2° Cremers	525 (t)
3° Tyckbasen en lynwaedfabrikanten.	181
4° Keuters	275 (a)
5° Pachters	92 (s)
6° Vrouwen en weduwen	1193
7° Kinderen boven de 7 jaren, geen behoefligen	1173
8° Id. onder de 7 jaren, id.	399
9° Vreemdelingen, in woondersen commensalen	526
10° Knechten en meyssens	825
11° Arbeyders	123
12° Armen persoonen, ende die leven uyt de mid- delen van den H. Geest	2988
13° Beggynen ende op 't beggynhof woonende soo kinderen, commensalen als meyssens	278

Zamen 8431

- (t) Door Cremers bedoelde men : winkeliers en ander handel-dryvende persoonen.
- (a) Door keuters, kleine landbouwers, huerders, die geen groot getal beesten hadden.
- (s) Door pachters, eigenaren, groote landbouwers, die eene groote winning hadden en veel beesten hielden.

KOPIE

VAN

een gegeven oetroi dd° 14 augustus 1751,

WEGENS HET LEGGEN VAN DEN STEENWEG NAER DE CASTELEIN, ENZ.

Maria Theresia by de gratie Gods Rooms Keyserinne, Coninginne van Hongariën, van Bohemen, van Dalmatiën, van Croatiën, van Slavonien, Aertshertoginne van Oostenryck, Hertoginne van Bourgondien, van Lotryck, van Brabant, van Limbourg, van Luxembourg, van Gelderen, van Milaenen, van Stirien, enz. enz. enz.

Alle de gene die dese onse opene brieven sullen sien ofte hooren lesen, saluijt: doen te weten dat wy hebben ontfangen die supplicatie van die hoofdschoulet, schepenen gesworens ende gecommiteerde gegoeydens representerende het corpus onser stadt ende vryheydt Turnhout, innehoudende dat sy van in den jare duysent dry hondert negen van den Hertogh van Brabant hadden becomen het recht van 't wegh geldt over den nieuwen steenwegh alsdoen in hunne gemeynte geleyt, te weten van iederen waeghen twee oorden, van ieder karre een oirdt, ende soo voorts, als te sien was uyt d'acte ende privilegie aldaer gevoeght N° 1. Dat de voorsaeten der supplianten sedert dien tyde, ende naementlyck sedert de dertigh ende veertigh jaeren herrewaerts den gemelden steenwegh merckelyk hadden vergroot, sonder ict meerder voor wegh geldt te vraghen ofte te genieten als den voorschreven ouden taux in sulcker voeghen dat de gemeynte van tydt tot tydt merckelycke duysende hadde moeten oplegghen voor reparatie ende onderhoudt van den selven steenwegh, voor soo veel het voorschreven oudt wegh geldt ter oorsaecke van de cleynigheyt s'jaers tot seer weynighe prys verpacht wirdt, jae somwylen maer twee pistolen ende minder, dat den selven steenwegh sedert eenighe jaeren ende naementlyck ten tyde van den lesten oorlogh, soodaenighlyck was bedorven ende versleten dat de nootsaeckelycke reparatien

a'leen wel souden monteren over de vier duysent guldens, als bleke by de declaratie van den meester casseyer aldaer gevoeght N° 2. Dat het daer en boven nootsaeckelyck was van den selven steenwegh aen sommige uytweghen te verlenghen, ende te vergrooten, ter oorsaecke de wegghen aldaer impracticabel waren, waer door souden geme-nageert worden de excessive oncosten die de supplianten jaerelycks moesten doen, om diergelycke wegghen te her-stellen, ende van den anderen cant, soo en souden de voerlyuden geene andere wegghen moeten soecken; waer door niet alleenelyck der supplianten gemeynte, maer oock onse rechten vercort warden, voor sooveel Turnhout wesende het Hooft Comptoir der uytgaende ende innecomende rechten het best-convenieerde dat de voerlyuden van Duytslandt; van 's Hertogenbosch, van Eyndoven, Cleef etc. niet genootsaecht en warden an-dere wegghen te kieseren, maer het hooft Comptoir passeren. Dat de vergrootinghe van de Capelle van St Theobaldus tot aen den Casteleyn, alwaer den arghsten weg was omtrent Turnhout; lanck was omtrent hondert roeden, gelyck conde worden afgemeten in de caerte figuratief van den landmeter Anthonis aldaer gevoeght N° 3. Dat volgens het statien staende achter het stuck hier voor gereclameert N° 2^e ieder roede viercant soude costen over de hondert guldens, ende vervolghens soude de vergroo-tinghe van de voorschreve hondert roeden naest den Castelyn (uytmaeckende vyftigh roeden viercant, ver-mits den steenwegh aldaer maer eene halve roede moeste breed wesen) moeten costen over de vyf duysent guldens, dewelcke gevoeght met de oncosten van restauratie hier voor vermeld t'saemen zoude uytbrengghen over de neghen duysent guldens, veleke somme de supplianten geirne souden lichten ten interesto, welke interesten ende de partiele quytinghe ten deele souden connen gevonden worden uyt de sloten van de rekeninghen van hunnen accyns ten deele uyt de augmentatie van 't wegh geldt volgens project aldaer mede gaende N° 4 door de sup-plianten ten dien eynde geconcipieert, ende de courtresse ingevalle soude connen gevonden worden uyt de ver-coopinghe van eenighe gemeynts moeren, ende aldus

soude de voorschreve reparatie ende jaerelycksche ver-grootinghe van der supplianten steenwegh connen ge-schieden sonder de ingesetenen ter dier oorsaecke met eenighe settinghen ofte andersints te belasten. Tot bewys dat de voorschreve augmentatie van 't weghgeldt noodigh was, soo warden wy gebeden van te willen con-sidereren dat ten jaere Duysent dry hondert neghen, als wanneer het eerste octroy van 't weghgeldt was ver-worven, het gelt soo raer was dat men alsdoen meer conde doen met een oirdt alsnu met twee stuyvers, het welck soo notoir was, dat men niet noodigh en oordeelde desaengaende eenighe preuven by te brengghen. Ende alzo de voorbeschreve augmentatie van 't weghgeldt ende lichten van penninghen niet en mochte geschieden sonder onse permissie, ende autorisatie, oorsaecke de supplianten hun recours naemen tot ons, oodtmoedelyck biiddende ten eynde wy gedient waeren aen de suplian-ten te accorderen ende te octroyeren de voorschreve augmentatie van het weghgeldt op den voet van het voorschreve project van reglement, tselve ten dien eynde aggreerende ende lauderende, met ordonnantie aen een ieder, wie het soude moghen aengaen van sich daer naer te mogen reguleren, ofte andersints ten dien opsichte te reguleren gelyck wy souden vinden te behooren, mits-gaenders aen de supplianten te permitteren van tot laste van hunne gemeynte te mogen lichten de somme van thien duysent guldens tot de voorschreve reparatie ende vergrooten van den geseiden steenwegh, ende daer voor te moghen verleyden 't zy erfrenten ofte lyfrenten, ten eynde voors. aen de supplianten verleene de noodighe acte ende octroy in forma. Waeromme soo ist' dat wy het geno voorschreven aengemerekt, ende daer op gehadt hebbende t'advies van onsen lieven ende getrou-wen raedt ende Advocaet fiscael van Brabant geneghen wesende ter oodtmoedigher bede der supplianten, hebben hun gepermitteert, geoctroieert, ende geconsenteert, permitteren, octroyeren, ende consenteren uyt sonder-linghe gratie by desen dat sy het weghgeldt, ofte barrier regt over het passeren ende repasseren van den steenweg hier vooren geroert sullen vermoghen te augmenteren

op het dubbel van t'gene daerop tot hiertoe gelicht ende alvolgens in t' toecomende voor barrier geldt in het innecomen doen betaelen voor iedere voiture bespannen met een peirdt eenen halven stuyver.

Voor yedere voiture bespannen met twee peirden eenen stuyver, ende soo voorts naer proportie der peirden voor ieder peirdt eenen halven stuyver.

Voor yeder lospeirdt ofte reypeirdt eenen halven stuyver.

Voor yederen os, koeye ofte esel een oordt.

Voor yeder vercken een negenmanneken.

Voor twee schaepen oock een negenmanneken.

Dat van de voorschreve barrier-rechten sullen vrye syn ons Hoff, ende onse Racien, mitsgaeders de dorpen van de Baronie van Turnhout, die hunne quoten in den Casseyde sullen aenhalen naer ouder gewoonte, de gardes van onse rechten met de geconfisqueerde peirden ende voitures ende geene andere.

Dat alle vacatien ende devoiren die in hettoecomende sullen geschieden soo tot het repareren als vergrooten van den voorschreven steenwegh door hooft schouteth, Schepenen, ende secretaris sullen moeten geschieden gratis, de welke uit dien hoofde sullen vrye ende exempt wesen van t'aenhalen van den casseyde.

Dat de vrachten in t'aenhalen van den Cassey sullen moeten geschieden door alle de gene, die peirden syn houdende, ieder naer proportie der peirden, mits genietende voor het afhaelen van yeder hondert cassey tot Grobbendonck eenen gulden ende aen den steenwegh van Schilde voor yeder hondert vyfentwintigh stuyvers.

Dat alle de gene die met hunne karren ende peirden sullen worden gequaert aenstonds gehouden sullen wesen hunne quoten op de gestelde daegen ende ueren afftehaelen aen te leveren, op pene van vyf pattacons voor ieder gebreckelycke, d'ene hellicht ten behoeve van den officier, ende d'andere hellicht ten profyten van den Armen, ende dat men het gebrek tot laste van den defaillant aenstonts sal doen suppleren.

Dat men het landt door het welck den steenwegh sal worden verlenght aen den eygenaer in redelyckheyt sal

betaelen volghens het taxaet daer over door beëedighde bedesetters te doen.

Dat de verlenghenisse van den steenwegh sal moeten geschieden in soo rechte linie als het doenelyck is, doch ten minste schaede van d'innegesetenen ende ten beste profyten van de gemeynte by resolutie ende goetvinden van t' Corpus, waer aen een yeder sigh sal moeten gedraegen sonder contradictie.

Dat d'ingesetenen van de uytgangen ende gehuchten naer de welke den steenwegh sal worden verlenght, geobligeert sullen wesen, voor andere, met hunne karren ende peirden, den saevel en de aerde aen te haelen, mits genietende voor daghgelddt van karre, peirdt ende knecht eenen gulden.

Ordonnérende een yeder des raekende sigh naer allen t'gene voors. punctuelyck te conformeren.

Voorders hebben wy aen desupplianten gepermitteert ende geotroicert, permittierende ende octroyerende mits desen van tot laste van hunne gemeynteten minsten mögelycken intrest op lyfrenten te mogen lichten eene capitaale somme van vyf duysent guldens courant, om die t'emploieren tot vergrootinghe van hunnen gemelden steenwegh van aen de Capelle van S^c Theobaldus tot aen den Casteleyn, sonder de selve somme in t' geheel ofte ten deele tot anderen eynde te moghen diverteren, de voorschreve supplianten tot dien autoriserende om aen de respective geldschieters te verleyden de noodighe rentconstitutien in gewoonelycke forme, allen d'wele in voeghen ende maniere voorschreve te geschieden, wy van alsnu voor alsdan geconfirmiert ende geapprobeert hebben, confirmeren ende approberen by desen; willende dat t'selve sal syn, blyven, en de gehouden worden voorgoet, vast, gestaedigh, van macht, ende van weirde. Ontbieden daeromme ende bevelen onse seer lieve ende getrouwe die cancellier ende de luyden van onsen Raede geordonneert in Brabant, Meyer van Loven, Amman van Brussel, Schouteth van Antwerpen, ende alle andere Officieren, justicieren, ende ondersaeten ons voorschreve landts van Brabant, van Limborgh ende van

Overmaese, dat zy de voorschreve supplianten van dese onse teghenwoordighe gratie oetroy ende consent peyselyck ende vredelyck doen ende laeten genieten ende gebruycken, sonder hien daer inne te doen ofte laeten geschieden eenigh hinder, stoor ofte letsel tercontrarien; want ons alsoo geliëft. Gegeven binnen onse stadt Brusselê onder onsen grooten seghele desen veerthieniden Augusti in 't jaer ons Heere Duyzent Seven hondert eenenvyftigh, van onsen Keyser Ryckê het Sesde, ende van onse Rycke van Hongarien, van Bohemen etc. het elfste.

BY DE KEYSERINNE ENDE CONINGINNE

(Geteckend) FELLER.

Antoine Othon Marquis Botta Adorno, chevalier de l'ordre de Malthe, Chambellan et Conseiller intime actuel d'Etat et de guerre, General d'Artillerie, Colonel d'un regiment d'Infanterie de leurs Majestés Imperiales, et Ministre plenipotentiaire de Sa Majesté l'Imperatrice Reine d'Hongrie et de Boheme pour le Gouvernement General de ses Pais Bas, etc. etc.

Chers et bien Amez. Sa Majesté ayant trouvé bon de ceder et transporter à Emanuel Duc de Silva Taroucca, Chevalier de la Toisson d'Or, Conseiller d'Etat intime actuel, et President de ses Conseils supremes des Pais Bas et d'Italie, la Terre et Baronnie de Turnhout, qui en conséquence a été erigée en Duché, au moien de l'application du Titre de Duc sur la même Terre, et du Relief qui en a été fait aujourd'huy à la Cour feodale de Brabant; Nous vous faisons la presente pour vous en informer, et pour vous decharger du serment, que vous avez preté en dernier lieu à Sa Majesté, comme Dame Territoriale de Turnhout et voulant, que vous pretiez le meme serment au Duc de Silva Taroucca, entre les mains du Conseiller des conseils supreme et d'Etat de Sa Majesté, de Neny, que le dit Duc a requis de le recevoir,

et de prendre en Son Nom possession du Duché de Turnhout, ainsi que vous le verrez plus particulierement par le plein pouvoir qu'il vous remettra. A tant, chers et bien amez, Dieu vous ait et sa sainte garde. De Bruxelles le 4 juin 1753.

(Signé) MARQUIS BOTTA ADORNO.

Par ord^e de son Ex^e

(Signé) LE BARON DE LADOS.

A Ceux du Magistrat de Turnhout.

MESSIEURS,

Le present que vous avez bien voulu me faire, et que je viens de recevoir depuis cinq jours, me prouve très agreablement l'affection dont vous honorez le nouveau Seigneur, et l'importance des belles Fabriques de l'ancienne Illustre et noble Seigneurie, par la possession de laquelle Notre auguste Souveraine a daigné mettre le comble à ses bienfaits, à mes honneurs et titres. Quel qu'en peut être d'ailleurs l'usage constant en des cas pareils, et les assurances que vous me donniez, Messieurs, de votre affection, j'ai crû devoir nous procurer à tous à cette heureuse rencontre l'honneur de la Roiale permission, pour accepter ces belles toilles, coutils et dentelles à notre commun usage, puisque vous avez voulu comprendre la nouvelle Duchesse de Turnhout mon epouse dans la volontaire et gracieuse redevance; et Sa Majesté Imp^{le} et R^{ie} nous ayant permis et ordonné de l'accepter, il ne nous reste, Messieurs, qu'à vous en rendre mille graces, et vous affirmer la particuliere es-

time, reconnaissance et cordialité, avec lesquelles je
serai le reste de mes jours.

MESSEURS

Votre très affectionné Serviteur

(Signé) LE DUC DE SYLVA TAROUCCA ET DE TURNHOUT.

Vienne ce 15me 9bre 1753.

A Mess. du Magistrat de la Ville et Duché de Turnhout.

